

מאימתי פרק ראשון תענית

יד.

עין משפט
נר מצוה

עך א מיי פ"ג מהל' תעניות הלכה ה טוש"ע:
א"ת סימן תקע"ט סוף ה:
עו ב מיי שם הלכה ז
טוש"ע שם ספ"ד:
עו ג מיי שם פ"ג הל' ג
טוש"ע שם סימן תקע"ט
סוף ה:
עך ד מיי שם הלכה י
טוש"ע שם סוף ט:
עפ ה מיי שם הלכה ט
טוש"ע שם סוף י:
פ ו מיי פ"א שם הל' ו
טוש"ע שם סימן תקע"ט
סוף ג י וסימן רפ"א סוף
ט:
עך ז מיי שם הלכה יא
טוש"ע שם סוף טו:
עף ח מיי שם הלכה יב
טוש"ע שם סוף יז:
פ"ז מיי פ"א שם הל' ז
טוש"ע שם סימן תקע"ט
סוף ג י וסימן רפ"א סוף
ט:
עך ט מיי שם הלכה יג
טוש"ע שם סוף טז:
עף י מיי שם הלכה יד
טוש"ע שם סוף יח:
פ"ח מיי פ"א שם הל' ח
טוש"ע שם סימן תקע"ט
סוף ג י וסימן רפ"א סוף
ט:
עך יא מיי שם הלכה יו
טוש"ע שם סוף יט:
עף יב מיי שם הלכה יז
טוש"ע שם סוף כ:
פ"ט מיי פ"א שם הל' ט
טוש"ע שם סימן תקע"ט
סוף ג י וסימן רפ"א סוף
ט:
עך יג מיי שם הלכה יח
טוש"ע שם סוף כג:
עף יד מיי שם הלכה יט
טוש"ע שם סוף כד:
פ"י מיי פ"א שם הל' י
טוש"ע שם סימן תקע"ט
סוף ג י וסימן רפ"א סוף
ט:
עך יד מיי שם הלכה יט
טוש"ע שם סוף כה:
עף יו מיי שם הלכה כ
טוש"ע שם סוף כז:
פ"י"א מיי פ"א שם הל' י"א
טוש"ע שם סימן תקע"ט
סוף ג י וסימן רפ"א סוף
ט:

(ה) [נשלו י: ע"פ, ה] וסוכה
גד. ו"ת. (א) ד"ק פ"ד (ד) ג"ל
דמק"י. (ב) לקמן ע"ג. (ז) ג"ל
ש"ל במחנות.

הגהות הב"ח

(ג) נ"ח ל"ה היו ממתינים אלא
לעקין הא צעקה בפה הוא
ומדעקקה צפה המעט:
(ד) תוס' ד"ה מ"י כ"ו לא
בדלשות ולא לחמרות אמר
רב אשי נקוט מלימח בד"ר
פ"י הקוטר נקוט השלשה
מעיות: (א) ד"ה וכן יהודה
כ"י אומר ר"י דהאי סעודא:

גליון הש"ס

במרא אמר רב אשי נקוט
אמצעייתא. עין זה דף
כ"ה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אין פוחתין משבע
שכ"נ כ"ח התרעה כ"ל
(ועי' לה' משנה פ"ד
מהלכות תענית הלכה ז):

מוסף רש"י

בגון חיבוך. שמין שמתקין
האדם עליה. פטומי' כ"ל
(ב"ק פ'). מתריעין ונועלין.
לקו"ט (ט). המטורפת.
מלשון טרף אבנא ומלשון בילה
טרופס לקו"ט (ט).

ריבנו גרשום

הא שירי תיבה. בדאחרנות
איכא ובאמצעייתא לביא.
אי משום תיבה לאו
שירא הוא דמילי בניננא
קמין. כגון מתריעין ונועלין.
מילי דפדריסא כגון תיבה
שמוציא לתרוכב לא
קמין. ולעולם איכא תיבה
באחרנות ולא באמצעייתא.
אבל כ"ד דהוה משנה אם
איחא דליכא באמצעייתא הוה
קמין שבאלו מתפללין כ"ד
ובאלו אין מתפללין כ"ד.
אלא ש"מ באמצעייתא איכא
כ"ד. ולא מצית לתרוכי
אב"י באמצעייתא לביא כ"ד.
ולעולם אמרין אן דקמין
אין ב"י ראשונה לג'
אמצעייתא כ"י אף לא שון,
דתיכ' באמצעייתא איכא
כ"ד ה"ג איכא באחרנות.
ולא מצית לתרוכי היא
דתי שבוך מתפלל י"ט
[בש"ע]. דהא איכא כ"ד,
אלא מוקמין ליה ביחיד
שקביל עליו תענית צבור,
והפשטו דיחיד קובע ברכה
לעצמו. מהניחן נמי דיקא.
באמצעייתא איכא כ"ד. מה
אילו. האחרונה, ויתר על
הראשונה. דהיינו אמצעייתא.
שבאלו האחרות מתריעין
ונועלין. אבל לכל דבריהם
זה הוא שון, אלמא דלא היכי
דאיכא כ"ד באחרנות איכא
נמי באמצעייתא. וכי תימא
ה"ג נבא ושירי. כלומר, ה"ג
איכתי ליה לבתינן שבאלו
יש כ"ד ובאלו אין כ"ד
אלא שדירי, זה מה אילו
קמין. דמשמע דהוה דוקא,
דליכא בנינוח אלא להני
דתי בהרי"א, אבל לבי"ד זה
וזה שון, וכי היכי דאיכא
כ"ד באחרנות איכא נמי
באמצעייתא. אי משום תיבה

והא שירי טיבה. בדאחרנות איתא והכא ליתא דקמתי לקמן (דף
טו). סדר תעניות כ"ד מו"תאין את המיטה כו' ומוציאין בגמרא
בדליא מתיבה דליתא אלא באחרנות ומשני כי קמתי נמי מתניחין
בקמייתא: מילי דלינעא. מתריעין צבית הכנסת וכ"ד נמי צבית
הכנסת. צפרסימא. מינה צרחוב
של עת: פירש דיקא נמי. דלכ"ד זה
זה שון דקמתי מתניחין מה אלו
יתירות על הראשונות כו' ואלו כ"ד
לא קא חשיב גזי אחרנות: והא מה
אלו קמתי. דמשמע דווקא: דהא
קמתי לה באידך פירקין. דמי ששנה
מתניחין דהכא תנא נמי דהתם והאי
ללא תנא צהאי סמך אהתם דקמתי
באחרנות מו"תאין מה שאין כן
באמצעייתא: השפ"א דאיסי להכי.
דמשום דקמתי לה באידך פירקין
לדמרת ללא הוה שור כ"ד נמי
לדמרת דשוין נינהו איכא לנימיר ללא
הוה שור דהא אפי' שורא נמי לא
הוה צדקתי קמתי לה באידך פירקין
דאחרנות אפ"ה צהאי קמתי ללא
ואיכא לתרוכי כמירוא קמא דקמייתא
דליכא כ"ד: מאי הוה ענה. היכן
אומרה יחיד: נקוט מלימח בד"ר.
כלומר תריין דששגל אמצעייתא
מתענין ומתרחש לכולהו הנך מתנייתא
הא דקמתי בראשונות ולא באחרנות
הנך בראשונות לאו ראשונות ממש
נינהו אלא אמצעייתא דלינינהו
ראשונות לאהרנות אצל ששגל
אחרונות לא מיתענו דכיון דששגל
יניכה ללא מנו עוצרות ומיניקות למיקס
צבו והא דקמתי באחרנות ולא
באמצעייתא הנך אחרונות אמצעיית
נינהו והראשונות ראשונות ממש ואין
מתענין צבן ללא תקף רגוא כולי
האי. ואמחו לשון הוא לתנא למיקרי
לאמצעייתא ראשונות לאחרונות
לראשונות: בשופרות. היו עושין
התרעות. ולשון התרעה כמו תרועה
וקסם תרועה פשוטה לפניו ולאחריה
במקסת ראש השנה (דף ל"ה). והאי
מתריעין בשופרות דכתיב (במדבר י'
וטקעתם שחרות דכתיב) לשון ומוקעין
בשופרות כדי שיכניעו וגם לקול
השופר ויהיו נרתעים מחטאתם.
ואשגל צרכות שהיו מוסיפין ציוס
התענית היו מוקעין על כל צרכה
יבצא אמת שהן י"ח התרעות: רב
יהודה אמר. מתריעין ענינו צקול
רס. היו זועקים ענינו אצטו ענינו
ענינו אלהי אצטו ענינו ענינו אלהי
יצחק ענינו ענינו יעקב ענינו

לאו שירא הוא דהא קמתי לה באידך פירקא. והוא הדין דהוה
מזי לתרוכי דלעיל מילי דצפרסימא לא קמתי:
תני דהא מתענות בראשונות ולא באחרנות ותנא אידך מתענין
באחרנות ולא בראשונות ותני אידך לא מתענין לא בראשונות
ולא באחרנות (ה) נקוט מלימח בד"ר
בירך. פירש הקונטרס שלש
תעניות אמצעייתא צדק דכאון
תעניות עוצרות ומיניקות מתענות
וה"ק מתענות בראשונות פי' בראשונות
ר"ל אמצעייתא דהס ראשונות לאחרונות
שהיו ממורות אצל לא באחרנות
דנפיש ולא מנו עזדי לכו והא דקמתי
באחרנות ולא בראשונות הוא אחרונות
היינו אמצעייתא וכן להו אחרונות
שהס אחרונות מן הראשונות צתמלה
גזרין שלש תעניות וכן צשניה
שלש אצל אין מתענות בראשונות
שהס קלות והא דקמתי לא בראשונות
ולא באחרנות כלומר לא צשלש
הראשונות הראשונות ממש ולא
צשגל באחרנות האחרונות ממש
אלא דווקא באמצעייתא:

ורב יודנה בריה דרב שמואל
בר שילת משמיה דרב אמר
ענינו. אומר רש"י (ט) והאי ענינו
לא ר"ל ענינו שצתפלת תענית אלא
ענינו שאומרים צסליחות וציוס
הכפורים ענינו אצטו ענינו אצל
ענינו דתפלה לא קאמר דהא צשלש
ראשונות נמי אמר לה:
ובהן י"ח תרעות וסימן דב"ר
ירחו. פירוש צצירחו עשו
כן שהקפיהו ז' ימים והיו מוקעין
ככל יוס כמו כן תקנו צתעניות וכל
תענית מוסיפין שש צרכות ועל כל
צרכה מוסיפין ומוקעין א"כ
היינו י"ח תרעות:
מתריעין לעזרה. פי' שיצאו
לעזר שהעיר וכו'
ומתריעין צפה פירוש והאי תרועה
ר"ל מתריעין צפה דלזין להסיר
תרועה צשופר צצבת:

רבי
לה התרעה למ"ד בענינו כל שכן בשופרות ולמ"ד בשופרות אבל בענינו לא
והתניא^א ושאר כל מיני פורעניות המתרגשות כגון חיבוך י חגב י זבוב וצירעה
ויתושין ושילוח נחשים ועקרבים לא היו מתריעין אלא צועקין (ב) מדעקקה
בפה התרעה בשופרות תנאי היא (ה) דתניא (ו) ו על אלו מתריעין בשבת על
עיר שהקפיהו גיים או נהר ועל ספינה המטורפת בים ר' יוסי אמר לעזרה
אבל לא לצעקה במאי אולימא בשופרות שופרות בשבת מי שרי אלא לאו
בענינו וקרי לה התרעה ש"מ: בשני דר' יהודה נשיאה הוה צערא

הכל כפי שאומרים צסוף הסליחות אצל ענינו דתפלת תענית אומר אפי' יחיד אוקימנא דלומרה צשומע תפלה.
ותפלה קרי ליה התרעה דאי צשופרות מריעין מיצע לי. ומאן דמפרש ענינו של תפלת תענית משתצש דהא קמתי צסמוך שהן י"ח
התרעות וקא פירך מן וסימן לדבר יריחו ואם איתא ליפריך צבדיא י"ח תפלות של שמונה עשרה צרכות מי איכא צשגל תעניות:
אין פוחתין מו' תעניות. באחרנות: שמונה עשרה הטרעות. שהן מוסיפין ו' צרכות מ"ח עד כ"ד ולכל אמת שלש תרעות:
וסימן לדבר. שלח טענה אם התרעה הזו תרועה או תפלה: יריחו. דכתיב צה שופרות. לינחא אחרניא סימן לדבר כלומר לך
מתריעין כדי שיענו דרך ששגל צשמונה עשרה צצורות ג"ו וכתיב (סי) תפול חומה תסכת:
מתענית כולי עלמא ענו. דהא מתריעין דקמתי דעבדין צתעניות צשופרות: (ט) פליגי צענינו. כי פליגי
צמתריעין דלמריין צעלמא על שאר פורעניות מ"ס ענינו נמי התרעה והאי דקמתי צעלמא מתריעין צענינו ומאן דלמנר צשופרות
אצל צענינו לא: חגב. ארצה כתרגומו: לירעא. עוקמת את האדם: יסושי. נכנסין צענינו וצחוטומו: חיוון. כמו נתחך
צכול: הא לעקה צפה היא. אלמא לעקת פה לא קרי ליה התרעה: פנאי היא. האי תנא דשאר מיני פורעניות סדר לעקת
פה לאו שמה התרעה ואידך סדר כו': גיים. זרין עליה: נהר. התנפשת ויואל לתוך לשונך את השדה ואת הצמחים:
המטורפת. כמו צצייס טרופות (חולין דף ס"ד). שהולכת ונדה ועמידה לתיצע צצמס: לעזרה. צועקין לצני אדם שיצאו לעזרה:
ולא לעקה. תפלה שאין אלו צטוחין כל כך שמועיל תפלתו לעעוק עליהן צצצבת. אלמא לעקת פה קרי התרעה מפי מורי. ל"ח
לעזרה דקאמר תנא קמא מתריעין דמשמע צצקול רס ואמר ליה רבי יוסי לעזרה שיהו מתפללין כל אחד צציתו לעזרה צעלמא:

בית דין גזוזין עזר כו'. מתריעין דתני במתני' כיצד הוא, רב יהודה אמר התרעה בשופר, שמישהי דרב אמרו התרעה בעינו.
ומתוכיין [עלה] דרב, אין פוחתין משבע תענית על הציבור ובהן שבע התרעות, וסימן לדבר ירחין, והתרעות ירחין בשופר
הוה, וששגל בשרפר דברי הכל התרעה היא, כי פליגי בענינו, רב יהודה סבר ענינו לאו התרעה, ורב רב ענינו נמי התרעה
היא. ותוב מותבינן עליה, ושאר כל מיני פורעניות המתרגשות על העולם כגון חיבוך חגב זבוב צירעה ויתושין ושילוח נחשים
ועקרבים לא היו מתריעין אלא צועקים, והנה ענינו צעקה היא, ואם תאמר ענינו התרעה היא אמצא ענינו התרעה וריא הצעקה,
היכי קמתי צועקין ולא מתריעין. וששגל תנאי היא, יש תנא שקורא ענינו התרעה, דתנן [בפירקין קרא] על אילו מתריעין בשבת
על עיר שהקפיהו גיים או נהר ועל הספינה המטורפת בים, ר' יוסי אומר לעזרה אבל לא לעקה, והא הכא התרעה בשופר
ליכא למימר, דהא שבת היא ושופר בשבת אסור, אלא לאו בעינו, וקמתי מתריעין בשבת, ש"מ קרי לענינו התרעה, ש"מ.

בית דין גזוזין עזר כו'. מתריעין דתני במתני' כיצד הוא, רב יהודה אמר התרעה בשופר, שמישהי דרב אמרו התרעה בעינו.
ומתוכיין [עלה] דרב, אין פוחתין משבע תענית על הציבור ובהן שבע התרעות, וסימן לדבר ירחין, והתרעות ירחין בשופר
הוה, וששגל בשרפר דברי הכל התרעה היא, כי פליגי בענינו, רב יהודה סבר ענינו לאו התרעה, ורב רב ענינו נמי התרעה
היא. ותוב מותבינן עליה, ושאר כל מיני פורעניות המתרגשות על העולם כגון חיבוך חגב זבוב צירעה ויתושין ושילוח נחשים
ועקרבים לא היו מתריעין אלא צועקים, והנה ענינו צעקה היא, ואם תאמר ענינו התרעה היא אמצא ענינו התרעה וריא הצעקה,
היכי קמתי צועקין ולא מתריעין. וששגל תנאי היא, יש תנא שקורא ענינו התרעה, דתנן [בפירקין קרא] על אילו מתריעין בשבת
על עיר שהקפיהו גיים או נהר ועל הספינה המטורפת בים, ר' יוסי אומר לעזרה אבל לא לעקה, והא הכא התרעה בשופר
ליכא למימר, דהא שבת היא ושופר בשבת אסור, אלא לאו בעינו, וקמתי מתריעין בשבת, ש"מ קרי לענינו התרעה, ש"מ.